Published and Distributed under permit (No. 971), entitled to be sent at the Act of October 6, 1917, as Amended by the Act of February 24, 1925, at the Post Office at Jersey City, New Jersey. — By order of The President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXX. | Число 193. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 21. серпня, 1922.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

THREE CENTS | VOL. XXX. | No. 193. | Jersey City, N. J., Monday, August 21, 1922.

ПРОМОВА ПРЕЗИДЕНТА ГАРДИНҐА ПЕРЕД КОНҐРЕСОМ У СПРАВІ ЗЕЛІЗНИЧОГО Й УГЛЕВОГО СТРАЙКУ

ВАШИНҐТОН, Д. К., 18. серпня. — Нині сполудня виголосив президент Гардинґ в Конґресі довшу промову з приводу теперішньої страйкової крізи в Злучених Державах.

Наперед зазначив президент Гардинґ, що вважає своїм обовязком представити Конґресови теперішне промислове становище в державі. Се становище, казав він, сталось наслідком зелізничого й углевого страйку таке поважне і грізне для добробуту народу, що він вважає своїм обовязком представити його Конґресови й усьому народови.

Відтак говорив про свої дотеперішні заходи задля полагоди обох національних (загальнокраєвих) страйків, а далі звязав становище правительства до страйків.

Президент заповів, що адміністрація вжие усією своєї сили для збереження перевозових засобів і для охорони права людий до праці.

Він, казав, не є за поспішною акцією Конґресу у справі страйку зелізничого, але хоче признання права правительству покликати до життя окрему комісію для точного розслідування углевого промислу, щоб виявити всі сторони добування, продажі і розділу угля.

Кромі того президент Гардинґ домагався, щоби створено тимчасову національну (загальнокраєву) углеву агенцію, яка купувала би, продавала, і розділювала угле, і берегла інтереси публики, де приватна совість тих інтересів не розуміє.

Президент зазначив, що ті групи, котрі хотять брати право у свої руки і контролювати скарби цілого народу для своїх власних інтересів, сяід уважати небезпекою для публичного безпеченства.

Президент натякнув, що ані роботодавці ані робітники не можуть оминути одвічальности за теперішне промислове становище в краю.

Потім різко осудив різню робітників робітниками юніїними в Геррин, Іллиной, і докоряв, що доходження усій справі ведуться нездарно.

Далі він зазначив, що зелізнича Робітнича Рада Злучених Держав не має доволі сили, щоб переперти свої постанови, і тому домагався, щоб її наділити більшою силою, аби могла переперти свої постанови як у відношенню до власників зелізниць так й у відношенню до зелізничих робітників.

Опісля зявився проти війни проти робітничих юній.

Вкінці заявив президент Гардинґ, що правительство буде берегти порядку і закона, без огляду на те, які настали би бурі, і які треба би покласти жертви для цього.

НАРАДУ В СПРАВІ ЗЕЛІЗНИЧОГО СТРАЙКУ ВІДЛОЖЕНО

НЮ ЙОРК, Н. Й., 18 серпня. — Нараду в справі покінчення зелізничого страйку, яка тут зачалась між представниками зелізничих власників і робітників, відложено до слідуючого тижня.

ЗАПОВІДАЮТЬ НЕДОСТАЧУ УГЛЯ СЕЇ ЗИМИ

ВАШИНҐТОН, Д. К., 17. серпня. — Федеральна Углева Адміністрація заповідає, що сеї зими зависиться на недостачу угля в Злучених Державах.

Адміністрація заявляє, що вона не зможе нічого вдіяти, якщо Конґрес не постановить у сій справі нового законодавства.

СПРАВА КОНТРОЛІ НАД УГЛЕВИМИ НАЖИВНИКАМИ

ВАШИНҐТОН, Д. К., 17. серпня. — Міністер торговлі Герберт С. Гувер заявив, що президент Гардинґ зверне ться до Конґресу за новим законодавством, аби уможливити стейтовим властям контролю над продажию угля.

СПРАВА ЗАРАДИ У СТРАЙКОВІЙ КРІЗІ В НЮЙОРСЬКОМУ СТЕЙТІ

ОЛБЕНІ, Н. Й., 17. серпня. — Говернор стейту Ню Йорк, Мілер, заявив нині, що він рішився скликати стейтову легіслятуру на сесію на 28. с. м. для заради в страйковій крізі в нюйорському стейті.

СПЕКА

СИНСИНАТІ, Огайо, 17. серпня. — Нинішня спека виносила тут 103 степені Фаренгайта. Вона побила високою горяча осяги спеки минулих літ.

БРИСТОЛ, Конн., 17. серпня. — Наслідком страшної спеки фабрика „Сешенс Фавидрі Компені" розпустила домів своїх 400 робітників. Пісок, якого вживають до робіт в сій фабрици, був такий горячий, що годі було коло нього працювати.

ВОЗЯТЬ ГОРІВКУ ВЖЕ Й ВОЗДУХОМ

ВАШИНҐТОН, Д. К., 17. серпня. — Мексиканські митові (цлові) урядники в Нуево Ларедо зловили американський літак, що летів понад мексиканську границю до Злучених Держав з ладунком добірних мексиканських горівок.

Властителя літака, що ним летів, увязнили мексиканські власти.

БЕЗДРОТНІ ТЕЛЕҐРАМИ ДО ЛІТАКІВ

ВАШИНҐТОН, Д. К. 16. серпня. — Міністерство почт уживає своїх 15 радіостацій (станцій бездротного телеграфу), які має на просторі від Ню Йорку аж до Сен Франсиско, для постійних зносин з почтовими літаками, що курсують на тому просторі.

Управа почт мусить бути зі своїми летунами в постійних зносинах, щоб їм дати потрібні відомости, зокрема про стан погоди, а головно осторогу, коли набліжається буря.

Сі зносини почти через свої бездротні телеграфи з літаками коштують дуже дешево, ледви 1/3 цента за 1 слово.

ГРІМ УБИВ УКРАЇНЦЯ В КАНАДІ

Недалеко містечка Етелберт, дня 31. липня с. р. убив грім українського фармера Кирила Дейголоса. Підчас страшної громовиці покійний відчинив двері в хаті аби поднивити ся на двір, в той сам момент громова іскра положила його друпом і вилетіла комином на двір.

Покійний походив з Перемилова, пов. Гусятин, Галичина.

ВІДНОВЛЯЮТЬ БОЛЬШЕВИЦЬКІ ГАЗЕТИ НА УКРАЇНІ, АЛЕ НЕ УКРАЇНСЬКІ.

ЦАРГОРОД, 2. серпня. Після конфіскати церковних скарбів, агітаційні фонди знову значно поповнені.

Газети, які в рижих місяцях були закриті за відсутністю засобів нині знову відновляються.

Так в Київі з 26-го червня відновили свій вихід три видання, раніше й вечірне видання газети „Красная Армія" і европейська газета „Комуністіше Фон".

СКОРОЧЕННЯ ЗВЯЗКОГО АПАРАТУ.

ПРАҐА, 1. серпня. Харківська газета „Комуніст" друкує таку телеґраму з Одеси:

„З огляду на остроту грошевого кризису, в губернії значно скорочується апарат звязку.

В багатьох місцях скорочується кількість проводів, знімаються апарати; багато почтово-телеґрафічних устаноп зачинається зовсім; в істнуючих вводиться однозмінна варта".

Можна уявити, оскільки великий і серйозний паралїч охопив весь радянський апарат, коли починає остаточно замирати звязок, який і до того ледви животів.

МЕТЕОР ВПАВ В ОЗЕРО.

З Винярд. Саскачеван доносять, що тим 26. м. м. в ночи впав метеор в Біг Квил Лейк. Люде в цілій сій околиці приглядали ся детячому метерови з великим пострахом бо творив собою довгий огневий хвіст, який освьітив велику просторінь фармів. При упаді до озера наступила сильна експльозія, я, якої гук було чути двайцять миль навкруги. Від того гуку хати у Винярд потрясли ся.

Кілька менших метеорів упало в подальших околицях сього містечка, прим. в Ванской, де метеор упав з такою силою, що аж земля задрожала.

„ДЕМОБІЛІЗАЦІЯ" КОМУНІЗМУ

КИШИНЕВ. 8. серпня. — Бесарабська газета „Наше Слово" друкує великого дописа свого віденського кореспондента, в якому останній, під наведеним нами наголовком, пише:

„Відворот йде по цілому фронту:

— Красін, Літвінов, Каменев, Раковський і „сам" Чичерін — поступово втихомолку перемандрували за кордон... в Німеччину..

Туди-ж „під псевдонімами" перемендрували й „главкверхша" Троцька, і фрау Літвінова, і Каменева під „псевдонімом" фрау Штайнах, і т. д.

— Словом, всі „відповідальні робітники" радянського правительства.

— „Попрацювали", мовляв, і досить з нас.

Віденська преса взертає на сі факти свою увагу, але цілковито не піднімає завіси, щоби за другою її половиною заховати німецькі таємниці.

Але половина завіси відкрита і відтіля, навіть неозброєним оком, можна вже бачити:

—„ Бїжать! Кидають корабель, який потопає...

Це — пацюки бїжать..

Але капітан і команда ще не кидають корабля".

Далі кореспондент доповідає про якісь розоблачення французських газет.

Подати їх, на жаль, ми позбавлені можливости, бо цей уступ викреслено румунською цензурою.

Нище білої цензурної плями ми читаємо:

„Американський кореспондент Віліями Пахт, повертаючись на Батьківщину з Росії через Відень, по старій дружбі (ще з днів 1-ої Державної Думи в Петербурзі), розкриває передімною таємниці, які відбуваються нині в колах московського правительства:

— Всьому кінець, — заявляє він мені. — Вірніше — початок кінця, і, як це бувае, — початок болючіший кінця..."

КОРОВА ЗАБИЛА ХЛОПЦЯ.

Недалеко Зимної Води пас хлопець корову привязавши один конець шнурка до її ноги, а другим кінцем обмотав свою руку. Наслідком спеки, корова втікаючи в ліс, потягнула хлопця за собою і волікла ним по дорозі між деревами так довго, аж хлопець помер від ударів і ран.

РОЗСТРІЛ ЧЕКИСТА.

ПРАҐА, 2. серпня. Київський Революційний Трибунал розглядав справу начальника інформаційної частини Особливого Відділу комуніста Ахмедова.

При арешті Ахмедова найдено в нього велику кількість бріліантів та инших дорогоцінних річей.

Ахмедова засуджено на розстріл.

ПОВСТАННЯ В СОВ. РОСІЇ.

Совітські часописи пишуть, що в Новгородській губернії появився новий повстанчий відділ. В боротьбі з большевиками згинув командант білого партизантського відділу Фіногоков та його помічник Чесников.

ОПЛАТА ЗА НАВЧАННЯ.

З Москви доносять: Совнарком в осени с. р. вводить нову оплату за науку в школі. Учіники будуть поділені на три категорії: ті, що вчаться в 1-шій категорії будуть платити 2½ міл. рублів на місяць, в II-ій — 5 міл., в III-ій — 8 міл.

ЗІЗД НІМЕЦЬКИХ КОЛЬОНІСТІВ В МОСКВІ

В Москві відбулися наради представників німецьких кольоністів в сов. Росії. Рішено створити німецький центральний союз і скликати в вересні новий зізд живих в Росії Німців.

РОЗКЛАД В ЧЕРВОНІЙ АРМІЇ.

ХАРКІВ. 8. серпня. — Червона армія перебуває в стані цілковитого розкладу.

Спостерігаються малюнки, знайомі свідкам розкладу російського фронту під час світової війни.

Запіляя уявляло тоді справжній ярмарок, де хутко й за безцінок розпродувалося державне майно.

Теж саме робиться й азраз. Серед червоної армії страшено розвинена дезерція.

Продаються рушниці кулемети, набої і, навіть, коні.

За фунт хліба продається рушниця, за два фунти — рушниця і велика кількість набоїв, за 5-6 фунтів можна придбати любий кулемет зо всіми приладями і з набитими кулеметними стрічками.

Невиконання наказів — стало звичайним явищем.

Так 135-ий большевицький полк, якому було наказано вирушити на Сібірський фронт, відмовився від виконання сього наказу.

Полк було розброєно, але через де-який час, після довгих переговорів, зброя була повернута, але полк не вирушів і залишився на місці.

На Зелені Свята в Елисаветі між двома большевицькими полками які поділялися на комуністів і некомуністів, вникла велика бійка, під час якої було богато забитих і ранених.

Большевицькому штабу було наказано заарештувати штаб повстанського атамана Іскри, який стояв у Городищі. Виконати сей наказ большевицький штаб відмовився.

Підчас бійки до атамана Лиха (про ліквідацію якого повідомляла „Селянська Правда" перед конференцією в Генуї) перейшов большевицький полк в повному складі.

Отаман Лихо не ліквідований і продовжує свої операції.

КРАЄВИЙ КРАЄВИЙ

КАЛЄНДАР ТОВАРИСТВА

ПРОСВІТА

У ЛЬВОВІ

на 1922 рік

УРАТОВАНИЙ В АМЕРИЦІ ПЕРЕД КОНФІСКАТОЮ ПОЛЬСЬКОГО УРЯДУ З ВАРШАВИ

Ціна тільки 55 центів з пересилкою.

Замовлення посилайте разом з грішми на адресу:

"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ФОНД ГОЛОДУЮЧИХ!

ПОЛЬЩА ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО ВІЙНИ З РОСІЄЮ

ВАРШАВА, столиця Польщі, 18. серпня. — Заграничні кореспонденти одержали нині відомість з польського міністерства війни, що польський уряд побільшив свою армію, яка тепер виносила 250,000 війска, о 50,000, так що вона тепер має 300,000 війска.

Се зробив польський уряд, як каже, наслідком того, що російське советське правительство постійно удержує над польською(?) границею своївійска.

Польський уряд одержав вісти, що російську армію реорганізує полковник Бавер при помочі кількасот німецьких штабових офіцирів.

Сі вісти подають, як кажуть польські урядовці, що советський комісаріят війни побільшив силу червоних дивізій з 10,000 на 30,000 жовнірів.

Наслідком ніби того польське міністерство війни також побільшує чисельну силу своїх дивізій.

Польський шеф генерального штабу каже, що не вірить в небезпеку російського наїзду на Польщу, але Поляки жалуються, що советські війска і тепер „переходять „польську" границю і нападають на пограничну територію. Вони особливо, кажуть Поляки, нападають на магазини поживи, які польський уряд збирає на пограничі на випадок війни.

Поляки кажуть також, що московські большевики старались дістати із Злучених Держав военні матеріяли і вибухові знаряди, але заходи їм не повелись. Тепер, кажуть Поляки, московські большевики стараються дістати такі матеріяли з Чехословаччини.

АЛІЯНТИ ХОТЯТЬ ДІСТАТИ ГРОШІ ВІД НІМЕЧЧИНИ В ДОБРИЙ СПОСІБ

ПАРИЖ, 18. серпня. — Завтра виїздуть відсі до Берліна сер Джан Бредборі, британський член алиянтської комісії для німецьких „военних відшкодовань" і Ежан Моклер (Француз), президент „комітету запорук", щоби на місці дістати від німецького правительства деякі відомости і деякі запоруки.

Ся делеґація сподівається, що наклонить Німеччину, вон відкликала своє домагане мораторії (відкладення реченця сплати), а за се вона пристала би, щоби зменьшити Німеччині сьогорічні рати „відшкодовання".

Делеґація вірить також, що прямим шляхом швидше добуде від Німеччини запоруки для аліянтів.

Тутешні дневники вправді вигрожуються, що коли Німеччина не дасть Франції гроший, то вона нападе на углеву долину Рур, але в урядових кругах запевняють, що Франція вірить видістати від Німеччини гроші в добрий спосіб.

КАЖУТЬ, ЩО ДЕ ВАЛЕРА ПОМЕР

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 18. серпня. — Тут розійшлась нині чутка, що провідник айриських републиканців, Імон Валера, помер.

Його приятелі заперечують сю чутку, кажучи, що він тільки занедужав.

ІРЛЯНДСЬКІ ДЕРЖАВНІ ВІЙСКА ПОКОНАЛИ РЕПУБЛИКАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 18. серпня. — Ірляндські державні війска докінчують вже окруженне і видовленне републиканських повстанців.

Сподіваються, що небаром державні війска будуть повними панами ситуації в краю і якінці запанує мир і спокій, якого вижидає усе населенне краю.

МАДЯРЩИНА ХОЧЕ НАЛЕЖАТИ ДО ЛІҐИ НАРОДІВ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 18. серпня. — Секретаріят Ліги Народів одержав нині формальне зголошенне Угорщини (Мадярщини) о принятте її в члени.

Зголошенне буде предложене до вирішення на Зборі Ліги Народів у вересні с. р.

КАЖУТЬ, ЩО СКІРМУНТОВИ ПРОПАЛИ ВАЖНІ УРЯДОВІ ДОКУМЕНТИ

ВАРШАВА, столиця Польщі, 13. серпня. — В польських політичних кругах розійшлась чутка, що бувший польський міністер заграничних справ Константин Скірмунт загубив усі документи, які відносились до генуенської конференції.

Поляки бояться, що ті документи вкрадено.

Вони представляють для польського уряду дуже велику вартість, бо містять ріжні тайні умови з другими державами.

МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ТОРГУЮТЬ СИБІРСЬКИМИ ЗЕМЛЯМИ

ЛОНДОН, 16. серпня. — Небаром зачнуться переговори між московськими большевиками і представниками японського правительства.

На сих переговорах большевики будуть домагатись, щоб Японія опорожнила цілком із своїх війск західну Сибір, а знова, як кажуть, Японія заждае за се від большевиків, щоби віддали їй другу половину незвичайно богатого в природні скарби острова Сахалін.

Московським большевикам, як тут запевняють, ходить головно о те, щоб усунути японські війска із західної Сибірі, а потім усунути тамошне далекосхідне правительство і скасувати независимість Далекосхідної Республики. В заміну за се вони готові дати Японцям сі землі, яких вони жаждають.

"SVOBODA" (LIBERTY)

FOUNDED 1893.

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:	ПЕРЕДПЛАТА.
Three cents the copy.	Поодиноке число три центи.
One year ..... $ 7.00	На рік ..... $ 7.00
Six months ..... $ 3.75	На пів року ..... $ 3.75
Three months ..... $ 2.00	На три місяці ..... $ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.	В Джерзи Сіті і заграницею.
One year $10.00	На рік $10.00
Six months ..... $ 5.00	На пів року ..... $ 5.00
Three months ..... $ 2.75	На три місяці ..... $ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ДИПЛЬОМАТИЧНЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКОЇ (ГАЛИЦЬКОЇ) НАРОДНЬОЇ РЕПУБЛИКИ В АМЕРИЦІ.

Ч. 15.

В СПРАВІ ГОЛОДУЮЧИХ НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ.

Подаю до загального відома:

Нема і бути не може в свідомого Українця двох гадок що до цього, чи треба прийти з матеріяльною допомогою нашим голодним братам на Великій Україні чи ні. Є тільки одна на це відповідь: Треба негайно і як найбільше дати. Це лежить на серці і в душі кождого з нас, тої самої думки є й наше Галицьке Правительство. В справі цієї акції вело Галицьке Галицьке Правительство. В справі цієї акції вело Галицьке Правительство спільні наради з „Обєднанням Українських Організацій в Америці", а вислідом цих нарад, була оголошена вже відозва Обєднання та зазив слати жертви для голодних на руки Українських Центральних Організацій в Америці. Затем Організації подбають про це, щоби ті жертви дійшли дійсно до рук голодуючих українських робітників та селян, бо вважаємо, що ті одні на Україні дійсно голодують та що тільки ті одні позбавлені всякої іншої допомоги. Виходячи з цього становища, ухвалено, щоби Центральні Організації посилали зібрані жертви прямо на Україну на поодинокі адреси, подані проф. Грушевським, або, щоби пересилали до старого краю на адресу Краєвого Комітету Голодним України, а це тому, що їм там в краю можливо навязати безпосередний звязок з Великою Україною, а тим самим і декше орієнтуватися, куди, кому і як слати.

У Вашінґтоні, дня 15. серпня, 1922.

Др. Лука Мишуга
За Представництво Галицької Републики.

АМЕРИКАНСЬКІ БОНДИ СВОБОДИ ІДУТЬ ВГОРУ.

Всі бонди Американської Позички Свободи пійшли вгору. Всі вони на грошевому торзі в Злучених Державах перевисшили вже свою номінальну вартість.

Всі бонди, що їх ціна була по $100, ВАРТУЮТЬ вже ПОНАД 100 ДОЛЯРІВ.

Дня 17. с. м. нотовано на грошевому торзі в Ню Йорку такі ціни бондів Свободи:

Бонди 1-ої позички по 100 долярів і 80 центів і по 101 долярів.
Бонди 2-ої позички по 100 долярів до 100 дол. і 44 центів.
Бонди 3-ьої позички по 100 долярів і 40 центів.
Бонди 4-ої позички по 101 долярів.
Бонди 5-ої позички (бонди побіди) по 100 долярів і 20 центів до 100 долярів і 85 центів.

Слід зазначити, що тому два роки ізза сильного напливу до продажі бонди Свободи впали були значно в ціні. Деякі нотовано тоді по 84 доляри за сотку. Одначе наслідком спадку рівночасно почався і попит на дешеві бонди, бо люди, що мали якінебудь ощадности, радо уміщували їх в бондах, знаючи певно згори їх добру вартість, і знаючи теж, що купуючи їх дешево, зроблять на сьому добрий бизнес.

Хто купував тоді бонди по 84 доляри за сотку, то дотепер на них заробив по 16 долярів, КРОМІ ПРОЦЕНТУ, бо бонди несуть також щорічний процент, у висоті від 3½% до 4¾%, і в додатку є ще вільні від оподаткування.

Отже загалом беручи, хто закупив американські бонди Свободи, то за два роки зробив добрий бизнес.

Особливо зробили добрий бизнес ті, що закупили бонди Свободи за більшу суму. Американські бонди Свободи з уваги на свою певність і на те, що несуть добрий процент, вільний від податку, ще довгі часи будуть добрим способом для інвестования грошей і вчасі економічного застою можуть ще іти вгору у своїй вартости.

ІРЛЯНДСЬКІ СПОСОБИ БОРОТЬБИ В ГАЛИЧИНІ.

Краківська газета „Нова Реформа" з 12. липня с. р. подає отсі дві новинки, які свідчать про відносини в Галичині:

Недавно постеруночний державної поліції Францішек Сульський, патролюючи в околиці Добростан, під Львовом, натрафив на „шайку бандитів", котру мимо чисельної переваги зумів арештувати. Але узброєні „бандити" привитали поліцая градом стрілів, з яких один поцілив його в голову, ранячи його смертельно. Стан Сульського безнадійний.

Слідство в справі динамітового замаху в Судовій Вишні вже покінчене. Всіх справців в числі 8 зловлено. Стверджено, що осередок „протидержавної" агітації є в Перемишлі. В справу замаху є вмішані визначні особи з українського політичного світа.

ПАМЯТАЙТЕ
НА
ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВІ.
Жертви належить слати на:
DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,
411 Southern Building, Washington, D. C.

ДО ЧОГО ДОВЕЛИ?

(Спеціальна кореспонденція „Свободи").

Вже більше двох місяців йдуть страшні звістки зза Збруча про жах пануючого там голоду. Населення Великої України доведене московськими комуністичними окупантами до якнайцілковитої матеріяльної руїни, перебуває зараз в нечуваній матеріяльній нужді, та диким безоглядному голоді. Мілйони вигинули од недоїдання та од різних звязаних з цим хоріб, а другі мілйони конають в шпонах голодової смерти. Під її натиском люди стаються лютійшими за звірів, убивають своїх рідних дітий, а то братів або старих, немічних родичів, щоб їхнім мясом заспокоїти свій голод. Повертають часи найогидніщого людожерства, тим гірші, що коли дикун їдав мясо свойого ворога, або незнаного йому чужинця, то зараз на Великій Україні їдають найближших рідних. При тому роблять це з цілком спокійною свідомостю, яку, на їх гадку, оправдує жорстока дійсність. Тому виновні в людожерстві, по донесенню свідків, цілком не скривають своїх вчинків, а подають їх до публічного відома. Якоюсь невимовно страшною мусить бути ця дійсність, щоб убити в матері або братові найелементарніші почування родинної любови і змусити вто пити ніж в рідній крови?! Найбуйнійша людська фантазія не всилі є змалювати цієї дійсности, чи то пером чи пензлем. Особистий хиба досвід стане тут вірним учителем.

Коли минулих двох останніх літ появився був голод в декотрих московських губерніях, то можна було оправдати його, бідністю в урожайну почву та неплодовитістю землі! На Україні-ж цього нема. Чудовий чорнозем, що годував колись далекі навіть чужі краї і збагачував в золото українське населення, стократні нагородже кинене в його зерно. Велика Україна, оцей „хлібний шпихлір" Европи, конає зараз в голодових муках через дику, грабіжницьку господарку большевиків. Не дурно терпіть зразу найбільший голод губерній: запоріжська, донецька, харківська та взагалі Лівобережна Україна, найплодовитша на хліб українська провінція. На Лівобереже кинули московські окупанти найбільше червоного війська, перевели найбільше всіляких харчевих реквізиций та безконечних драч і зуміли видусити з неї останню кровищу, підчас коли Правобереж, свідомише національно і дальше од Москви, не підпало так твердо під комуністичне ярмо і не дозволило здерти з себе послідної шкури. Тимто й голод лютує зараз більше на лівому березі Дніпра як на правому.

А тимчасом на тлі сучасних роспучливих голодових мук мілйонів населення Великої України, яскравим світлом блестить сите життя тамошних комуністів. Грубо помилявбися той з емігрантів, який думавби, що все поголовно населення обнятих голодом районів, терпить зараз невимовні муки голоду. Комуністи, особливо ж комісарі становлять тут виймок. Маючи необмежену владу на місцях і зброю до розпорядимости, хінським муром відокремлюють вони себе від страшної нуждн дня. Всякі блага, багатого колись, а обдертого зараз краю, йдуть їм на ужиток. В їхньому щоденному житті не забракне їм зараз хліба, ні одежі. Дуже часто біля ситих, мясних страв стрінете тепер в їхньому домі всякі напитки зі смачними закусками включно. В більших містах улаштовують вони для себе спеціяльні харчівні з добрими, смачними стравами. Такі харчівні є в Харкові, Полтаві, Київі, Катеринославі, Одесі і других менших містах. Харчуються там виключно, місцеві „партійні", а також приїжджі з провінції. Харчуються там тепер ситно ті з комуністів, які не хотять варити собі їжі дома. Кістлява рука голоду не досягає стола таких комуністичних харчівень. Як тамтого року так і цього подають там на снідання два на твердо зварені яйця, пів літри чаю з пів фунтом пшеничного разового хліба, на друге снідання шматок ветрини (шинки або ковбаси) з чаєм і хлібом, а коли нема шинки, то хліб з маслом і сиром, на обід росіл з рижом, крупами або картоплею, на друге щось з мясного як печеня, шніцель, котлетки і т. и. або голубці, легуміна і т. д. а за цим чай, а на вечерю друга страва з обіду. До обіду видають теж чверть фунта разового пшеничного, рідко коли житнього хліба.

Вищі Комісарі в Харкові, як „совнаркоми" зі своїми при бічними „сателітами", мають свою окрему харчівню, прозвану „харчівню совнаркому". Їжа тут є, богато роскішніша як в харчівни комуністичній.

Яйця з шинкою або котлетка, з какоом або шоколядою при булці з маслом і сиром (пр. швайцарським) на перше сніданне, на друге гарбатка з тісточками або бутерротом, в трьох страв обід з чорною кавою, гарний підвечірок та тита вечеря становлять денне меню тієї харчівні. Один раз, весною минулого року перед відїздом до Галичини, вдалося було й мені грішному, при помочи одного Галичанина, що служив в „совнаркомській" кухни, зісти не цілу „совнаркомську" вечерю. Заяча печення з сосом, присмажена бульба з одним огірком, шматок пшеничного білого хліба, горнятко шоколяди з якимись пампушками, — от і все з чого складалася „неповна" вечеря. Неповна вона була тому, бо бракувало їй „водочки" і якось легумини, яку видавали, а яка до мене не дійшла. Додати треба, що все перед обідом і вечерою подають чарку якогось напитку з алькоголю. Раковський має свою окрему кухню, а з совнаркомської бере тільки другі снідання. Як роскажують недавно повернувші з Харкова, а які близько стоять до комуністів, по комуністичних харчівнях немає зараз недостатку в їжі і на загал все остаолся як минулого року.

Рівнож червона армія не терпить того голоду, що населення. Розміщені по селах для „умиренія хахлов", червоноармейці грабують останне, щоб заспокоїти свої потреби, а комуністи, знаючи, на чому тримається їхня влада, дивляться на все це крізь пальці. Вони знають, що коли голод добереться до війська і виклине бунт, дни комунізму будуть порахованві. Проживаючи сито і заспокоюючи од біди червону армію, не думають вони про люті муки мілйонів невинного українського населення. Правду цю стверджують комуністичні намири, появившіся вже в комуністичній пресі, а саме вивезти з Великої України великий процент цьогорічного урожаю на Москву і за границю для торговлі. А треба знати, що сьогорічна збірка урожаю походить з на половину меньше, як минулого року, засіяної площі і дасть меньше як минулого року плодів. Явно, що при сучасній голодовій катастрофі і мови не може бути про якийнебудь експорт збіжа з України. Але це не в голові насильникам!

Подають перед світом московські комуністи, що причиною нечуваного голоду в урожайній Україні є посуха. Правда, що минуле літо було скупе на дощі, але все-ж таки збірка вистарчалаб була на прокормленне всієї людности Великої України, вчисляючи туди й окупанське військо, що стоїть там весь час постоем. Коли-ж однак стали по кілька разів неминлосердно драти з селян „продналоги" та забирати з комори послідне зерно і відсилати на Москву, мусіло прийти до голоду. Цьогорічний голод є явним абсурдом большевицької господарки на Великій Україні, запереченнем розумної дійсности, яку комуністи хотять перекрутити на своє копито. До голоду мусіло дрийти, бо туди тягнуть весь комуністичний механізм і від тепер голод на Великій Україні стане постійним, буденним явищем. Не усунуть його ніякі добровільні датки і хвилеві допомоги Европи, бо корінь його лежить в істнуванню совітської влади, з упадком тільки якої повстане Україна на ноги.

Упадок сільського господарства гармонізує тільки з загальною руйною, що залляла тепер цілу Наддніпрянщину. Неповинні до совітів селянства, плоди якого грабують більшевики за бездурно, часті реквізиції худоби, брак мертвого інвентаря, як плугів, борон і инчих рільничих машин, недостаток зерна на посів, а за тим постійне щорічне зменшуванне площі посіву селянами, ось ці мимоходом надмінені явища, що викликали цьогорічну катастрофу голоду. Большевики явищ тих усунути не всилі, селяне, огірчені частими реквізиціями і рікними „продналогами" навмисне засівають меньше, „аби вистарчило для нас самих тільки", як заявляють, а за тим голод неминуче мусить бути кождого року. Голод цей одначе напевно стане могилою теперішних насильників-комуністів.

Довга Калуська, Галичина, 30. липня, 1922.

Василь Білінський.

СИМПАТИЧНА ПРОЯВА.

Вигибае серед голоду на Україні наша культура. Члени академії, професори університетів, артисти-малярі, письменники, поети, публіцисти, словом усі представники культури вигибають серед голоду а в зимі не мають вони ані в що одягнутися, ані отопити домів, ані чим вижившитися. Ходять вони босі, обдерті, голодні. Пішов клич по галицькій Україні, що володарям слова, людської думки треба усіми силами помочи, на рівні з українським голодуючим населенням. Замітне одначе, що сей клич підтримала не тільки одна інтеліґенція (прим. в Золочівщині), але й галицьке селянство. Громадяни села Чорний Острів коло Бібрки прислали збірку, переведену о. Петром Курчабою у висоті 76.600 Мп. із заміткою: „Зі зложеної і переданої суми просимо признати певну частину, після власної волі, на „Академію Наук" в Київі. Замітне, що окрім більшого датку панства Курчабів 5000 Мп. та їх дітий 1000 Мп., бачимо в списі датки селян Степана Андрусишина 5000 Мп., господарів Ткачука і Гр. Пшика (по 300 Мп.). Григорія Головача (150 Мп.). Двайцять шість господарів і господинь зложило по 1000 Мп. кількадесять осіб від 200 до 800 Мп. Друге село Руда бобрецького повіта прислало збірку 24.570 Мп. рівнож з просьбою о передачу частини грошей на живність для Академії Наук в Київі. З Павлові прислали громадяни Осипі Рожек 2000 Мп., а Вася Школьників 1000 Мп. Дмитро Жук по 1000 Мп. як збірку, призначену спеціяльно для „Української Академії Наук у Київі". Виримо, що ціле Громадянство обильними жертвами причиниться до улекшення горя „Голодній Україні", та що не помине й тих, що є мозком і сонцем української землі! Громадянам Чорного Острова і Руди бобрецького повіта та другим вичисленим щире признання і подяка. Видно що военне лихоліття не розеднало селянства з інтеліґенцією, а противно злучило його тісній ше з собою, а в тім запорука нашої сили і остаточної побіди в змаганнях до кращої долі на нашій землі.

ВІСТИ З ОДЕСИ.

Життя в Одесі важке. Ціни ростуть з дня на день в застрашаючий спосіб. За помешкання, що коштувало в маю 200 тисяч сов. рублів, платилося в червні 8 мілионів. Людність обтяжена позичками. Заведено новий загальний „горожанський налог" — на основі якого кождий мущин має заплатити 3 мілиони рублів, кождa жінка 2 мілионн. Фунт мила коштує 1,200.000 рублів.

Водопроводи в місті функціонують неправильно. Кождого тижня оголошується т. зв. „водяний день", коли можна заосмотритися в воду. В инші дні тижня приходиться купувати воду по 200—300 тисяч за ведро. Мимо сього люде мусять мати т. зв. „водяні паспорти", себто посвідки, що вони заплатили на місяць з гори за уживання води.

Крім „водяних пашпортів" кождий громадянин має мати такі паспорти: „голодний", що зложив місячний податок в користь голодучих (2 фунти муки), „холерний", що щепленний від холери і тифу та „грамотности", що записаний в „грамчека" (надзвичайна комісія грамотности).

В місті цілковитий брак дрібних грошей („кашки") себто 5, 10, 50 і 100-тисячних білетів. Курсують тільки 5, і 10-мілионні „банкноти. Більших банкнотів по 50 до 200 мілионів не приймають і їх не можна ніяк розміняти.

НА ФОНД ГОЛОДУЮЧИХ.

(Через „Свободу").

Дмитро Пазюк з Atlantuchy, N. J. прислав $3.00
Попередно оголошено $62.31
ЗАГАЛЬНА СУМА $65.31.

44.

Найбільший поет польський, Адам Міцкевич, (мимоходом кажучи, вихований на наших і на білоруських народніх пісних), сказав в одному із своїх творів: „а імен его ест 44!"

Цей висказ старались польські учені всіляким способом пояснити, та годі! До тепер так воно й оставалося неясним, кого розумів Міцкевич під тим числом 44, — Наполеона, антихриста, чи кого іншого.

Аж тепер виясилось.

Польський сойм ухвалив реформу виборчу, силою котрої найближший сойм польський, який мають вибрати в падолисті с. р., буде складатися з 444 послів.

Отже є кабалістичне 44 з додатком ще одної чвірки на початку.

А тепер до речі. Польська реформа виборча, це такий куріоз, якого світ не бачив.

Вона побудована ніби то на найідеальнійшій реформі, з усіх реформ світа, на німецькім виборчім законі. Але Поляки це відомі кращезнайки. Як взяли поправляти Німців, то вийшло щось таке, що хоч сядь тай плач.

372 послів вибирають виборчі округи, а 72 так звані ДЕРЖАВНІ ЛІСТИ. Ці державні листи, це щось таксамо незрозуміле як Міцкевичеве „сорок чотири".

„За підставу для тих 72 мандатів береться не число голосів, що впали на поодинокі листи, а число мандатів, які здобули собі поодинокі групи". Так сказано в 90-95 §. виборчого закону. І будь тут мудрим. Виходить на те, що хто має, тому ще додадуть, а хто не має, в цього відберуть останне.

Скажім, що 7 політичних груп здобуде собі 372 мандати. Тоді кожний з них додадуть ще по 10 державних мандатів, а двом найбільшим по 12 — і спокій! А меньшости національні, котрим не поведеться вибрати більшої скількости послів, не дістануть нічого.

Кожний округ виборчий має складатися з 3000 мешканців, а віддалення від міста голосования має виносити не більше як 6 кільометрів, при чім НЕ ВІЛЬНО ТВОРИТИ ОКРУГІВ ВИБОРЧИХ З РІЖНИХ ГРОМАД.

Це говорить 12 §. тогосамого закону. Що-ж тоді буде з громадами, котрі не мають 3000 мешканців?

Таких цвітків там повно.

Нема що казати — гарну реформу зробили Поляки!! Її принято проти волі лівиці. Лівиця, себто всі посли що не втратили остатку глуздів, привітала її криком обурення. І сумніву нема, що перше діло, яке мусить зробити новий сойм, то буде поваленне цеї реформи а ухваленне нової, хоч трохи мудрійшої і меньше безсоромної, як теперішня. За сею реформою голосувало 198, а проти неї 185 послів, значить, вона перейшла СЕМИ ГОЛОСАМИ. Гарна більшість!! Кретул.

Іван Франко.

ПРОКЛЯТТЄ РАБА.

„На рѣках вавилонскихъ,
тамо сѣдохомъ и плакахомъ".

На ріці вавилонській — і я там сидів,
На розбитий орган у розпуці глядів.

І ругався мені Вавилонців собор:
„Заспівай нам щобудь! Про Сіон! Про Табор!"

„Про Сіон? Про Табор? Ім вже чести нема.
На Таборі — пустель! На Сіоні — тюрма!

„Лиш одну хиба пісню я вмію стару:
Я рабом уродився та рабом і умру.

Я на світ народився під свист батогів,
Із невольника батька, в землі ворогів.

„Я хилиться привик від дитинячих літ,
І всміхаться до тих, що катують мій рід.

„Мій учитель був пес, що на лапки стає
І що лиже ту руку, яка його б'є.

„І хоч зріс я мов кедр, що вінчає Ливан,
То душа в мні похвала, повзка моль бурян.

„І хоч часом мов грім гримне слово моє,
То се бляшаний грім, що нікого не вб'є.

„І хоч душу манить часом волі приваб,
Але кров моя — раб! Але мозок мій — раб.

„Хоч я пу тне ношу на руках, на ногах,
Але в нервах ношу все невольницький страх.

„Хоч я вольним зовусь, а як раб спину гну,
І свобідно в лице нікому не зирну.

„Перед блазнем усяким корюся, брешу,
Вольне слово в душі наче свічку гашу.

„Хоч тружусь день і ніч, не доїм, не досплю,
А все чую, немов я на панському роблю.

„І хоч труд свій люблю, а все сіпа гачок:
Ти прикутий до нього, мов раб до тачок.

„Хоч тобра доробишсь, та воно лиш тяжить,
Мов чуже для когось, мушу я сторожить.

„З ким в життю не зійдусь, все підляжу йому;
Так чи сяк вибирать — все найтяжче візьму.

„І хоч часом в душі підіймається бунт,
Щоб із пут отрястись, стати твердо на грунт, —

„Ах, то й се не той гнів, що шаблюку стиска,
Се лиш злоба низька і сердитість рабська.

„Вавилонські жінки, відвернувшись ідіть,
І на мене здиковано так не глядіть!

„Щоб не впало проклятя моє на ваш плід,
Не прийшлось би раба привести вам на світ.

„Вавилонські дівчата, минайте мене,
Хай мій вид співчуттям серце вам не торкне!

„Щоби вам не судилась найтяжча судьба,
Найстрашнійша клятьба — полюбити раба!"

ЗАЛІСЄ

ПОВІСТЬ ОСИПА МАКОВЕЯ,
друге справлене виданнє брош. 1.00 в оправі $1.25

Замовлення висилайте враз з грішми на адресу:
"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

Іван Франко.

ГУМАННИЙ БУДЬ.

Гуманний будь, і хай твоя гуманність,
Пливе з криниці чистої любови,
Якої не мутить пиха й захланність.

Гуманний будь не так як богослови,
Що надприродним ліктем довг свій мірять,
Льву такають, а гримають ослови,

Братами мають тих лише, що вірять
У їх закони, в їх повісти і чуда,
До „вічних благ" все ласо зуби шкірять,

Та цідять муху, щоб ковтнуть верблюда.
Не те, щоб всіх любив — се вже над міру,
А не бажай нікому зла та худа.

Всіх бляг і брехень не бери на віру,
На фальш і зраду май порядний дрюк,
І не давай з братів лупити шкіру.

Лише не сердься, не заламуй рук,
Котячу флегму май усе в запасі,
Не вір облесним, стережися злюк.

А дармоїдам все кажи: А засі!

НА ПОМІЧ БІДНОМУ АРТИСТОВІ.

Приятелі бідного українського артиста в Ню Йорку, п. МИХАЙЛА ЗАЗУЛЯКА котрому лікарі порадили виїхати в гори для поратования здоровля, просять отсею дорогою земляків в Америці, щоби своїми датками допомогли йому в сьому хвилевому горю.

Жертви проситься посилати на адресу: „SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Вказа жертв буде поміщений у „Свободі".

Далі зложили:

Антон Когут, Бейон, Н. Дж.	$2.00
Марусся Кирчівна, Джерзи Сити, Н. Дж.	$1.00
Роман Слободян, Джерзи Сити, Н. Дж.	$2.00
РАЗОМ $5.00	
Попередно оголошено $20.00	
ЗАГАЛЬНА СУМА $25.00	

Проситься о дальші жертви, бо $25 занадто мала сума, аби помогти хорому на кількатижневий виїзд в гори.

УКРАЇНСЬКИЙ
ШТУКАР
212
ГАРНИХ ШТУК ДО ЗАБАВИ.
— Зміст: Часть 1. Забави фізичні і хемічні. Часть 2. Штуки з картами. Часть 3. Штуки рахункові. Часть 4. Штуки жартівливі. . .
50ц.
„SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ВЕЛИКА КАТАСТРОФА.

В червні 1922 року вислали Німці своїх експертів до Київа, Катеринослава, Харкова і в Донецький вугляний майсеи, щоб провірити тамошні відносини, на скільки вони пригожі до навязання торговельно-промислових зносин Німеччини з Україною. Тепер надійшов від них звіт, який у вимках подає берлінський дневник „Льокал Анзайгер".

Цей звіт німецьких мужів довіря безсумнівно правдивий, бо Німцим дуже залежить на тім, щоби добути собі на Україні ринок збуту своєї индустрії і дістати звідтам потрібний для них сирівець. Таким чином хочуть вони направити тую втрату, яку їм заподіяла антанта, забираючи німецькі кольонії.

Тому подаємо у вірнім перекладі нашим читачам вимки з німецького звіту, бо вони малюють як немож краще ті страшні виносини, які тепер панують на Україні. Німецькі мужі довіря пишуть:

„Загальне положення України **безнадійне**, богате гірше, як можна було собі уявляти з тих вісток і дописей, які являлися в часописах.

Зараз кілька стацій за польською границею, бачиться зізлиничі дворці переповнені голодними, обдертими людьми з руками й ногами страшно обпухлими, а крик їх і вереск такий жахливий і серце роздирающий, що опородорожній не може слухати і віддає усе, що має при собі, щоб хоч на короткий час тим нещасливим облегчити терпіння.

Канібалізм (людожерство) не есть там явищем вимковим. Воно так поширене по містах і по селах, що суди вже не карають усіх людодіїв, бо не можуть.

Колись богаті фабриканти жебрають о шматок хліба.

Директори й інжинери, котрі займають ще й нині ті місця, які мали перед війною, не мають способу вижити зі своїми родинами, бо платню їм випла чують нераз що лише по двох місяцях.

Усі жнють з дня на день і тішаться коли день можуть пережити. Сипний тиф лютує в небувалий спосіб.

Старші люди падуть жертвою майже без вимку, молодші побороюють хороби, але вони так виснажені і апатичні, що не можуть взятися до жадної роботи. Вони ледви ноги за собою тягнуть. Селяни, котрі збогатілися були за час війни і повстання, тепер так само бідні, як і мешканці міст. Вони радо віддалиб за шматок хліба ті фортепяни і коври, які ще недавно були предметами їх бажань.

Подорожних засыпують питаннями, коли прийде Петлюра, не тому, щоб вони вірили, що він їм поможе, ні, вони ждуть помочі з неба, або від чорта, най буде хто хоче, щоби їх тільки визволив з теперішнього пекла.

* * *

Як виглядає большевизм, це можна собі уявити.

Його проклинають, але в цілій Росії нема чоловіка, щоби міг хоч пальцем рушити проти большевиків, енергії бракує. Селяне і робітники публично проклинають большевиків і їх навіть не карають за це. Не варто, бо вони і без того згинуть голодовою смертю.

Большевики ще й нині приписують невдачу большевицьких реформ супротивленню інтелігенції.

Слово „товариш" у відношенню з директорами й інжінерами зникло, і кождий робітник сам признає, що він робив як „дурак", коли запроваджував „совіти робочих" і таке др.

З Катеринослава до Харкова йде один поїзд на тиждень. Білет їзди коштує 25.000.000 рублів. (Двайцять пять міліонів). Не можливо описати такої їзди. Хто відбуде її без тифу, той може казати, що з ним сталося чудо.

Щоб опалити машину палять вози. Як бракне опалу, поїзд стає, відчіпають останній віз, рубають, палять і дальше ідуть.

Промисл в цілковитім застою. Фабрики знищені. Тільки дві: Енакієво і Дніпровск ще досить ненарушені. Там можна би працювати, але хто нині потрібує матеріялу

Недавно зготовлено 10 вагонів заліза і воно лежить. В копальнях вугля бракує усього. Вертичні машини не спосібні до праці, бо їх не можна направити.

Славний труст „Югосталь" не має грошей, щоб хоч би найменьші замовлення виконати.

З індустрією не можна рішучо числитися, — про неї не може бути й мови.

Знаючи це, почали Німці працювати в рільництві. Земля, котру оброблено, дає знамените жниво. Пшениця вісока з хлопа, але її так мало, що, коли не прийде видатна поміч, то цілі **великі простори української землі будуть вилюднені.**

Тому що на Україні, особливо в Таврії, Херзоні і Харківщині есть сильні німецькі кольонії, то **німецькі підприємства виряджували від них на 10 і 15 літ великі простори земді.** Вони доставили до Одеси цілі транспорти рільничих машин і засівного зерна і почали з весною працю на великі розміри.

Треба в першу чергу думати про вратования населення, а тоді щойно про відбудову промислу. Це, ясна річ, дуже далека, але мабуть одинока дорога. Мабуть також инші краї підуть тою самою дорогою. На думку звозів на перешкоді до знищення большевицьких планів відбудови Росії поміж иншим стоїть — питання робітниче.

На Україні нема робітників. Ті що есть, вичерпані, знесилені, неспособні до праці, вимирають, особливо на полудни.

На захід і північ від Москви де голод не так лютує, може инакше виглядати. Але, що голод поширюється, то на другий рік і там буде те саме, що тепер на полудни.

Тому відбудовувати можна лиш при помочи робітників з других країв.

Нова мандрівка народів, тільки тим разом з заходу на схід...

* * *

Так кажуть Німці. Мабуть я-снійше говорити трудно. Зі сказаного видно, що на Україні промисел цілковито знищений, що копальні стоять, що земля неуправлена і що український народ вимирає. **Німці числять ся з тим, що великі простори у української землі переміняться в пустиню, а що земля там дуже урожайна, так тую пустиню треба заludнити чужими народами. Німці вже її заludнюють.**

Ось до чого довело большевицьке панованя!

Але й український народ не без вини. Голод земельний доводив до голоду фактичного. Селяне розібрали великі маєтки, не обробили їх і тепер не мають що їсти. Питання аграрне розвязувано способом нагим, не дожидаючи парляментарного розробления і простудіювання, не дожидаючу за правосильного закону, котрий творить одиноку безпечну підставу в вирішенню такої важної справи. Народ давав послух всяким безсовісним агітаторам, котрі його підюджували до стихійних рухів, не зважаючи на те, чи ти рухи мають вигляд на успіх, чи не мають, чи стане скіра за вирабку, чи ні.

Тепер ці агітатори щезли, або перейшли на бік большевиків, а народ з голоду вигибає.

- Есть люде, котрі до нині сміють ще говорити, що голод на Україні, це елементарна катастрофа, московські учені виганяють навіть теорії про заводнення і залісення степових полос. Це правда, що на Україні за мало лісів, але цей брак існує не від нині, а такої голодової катастрофи як теперішна не було. До того всякому неупередженому чоловікові відома, що коли большевики прийшли на Україну, то застали там збіжжя запасів на яких три неурожайні роки. **Але вони ці запаси вивезли до Росії, забрали худобу, плуги, коси, серпи і селянин український не міг управити своєї землі.** Звідси й голод. Наводнення і залісення річ добра і потрібна, але вона не забезпечить України від московського грабіжництва. Воно було за царів, воно есть за панования червоних деспотів і вона буде доти, доки наш народ не зрозуміє, що йому треба мати свою власну державу, свою власну армію, свої власні зізлиниці, канали і весь друге, чим инші народи забезпечують свій прожиток, свою спроможність жити й розвиватися, а не вигибати й культурно нидіти, так як вигибає тепер і культурно скочується у пропасть Наддніпрянська Україна. Український народ мусить раз зрозуміти, що тільки розрив з Москвию, тільки здубування власної держави може його ґхоронити перед таким нещастем, як теперішне.

І тому не треба сваритися, яка тая держава повинна бути, а перша річ, щоб вона була.

Щоб не боятися ні стужі, ні вітру, треба мати хату, а тоді вже можна й думати як тую хату обставити і які в ній образи повісити. А ми сварилися, чи має в українській хаті висіти святий Миколай, чи свята Варвара, чи лавки мають бути липові, чи дубові, а тимчасом прийшла буря і ми опинилися без даху над головою серед дикого поля і пальці гложемо з голоду і плачемо на весь світ. Великі наші гріхи і велика прийшла на нас кара. Нехай же тая кара буде доброю наукою для нас на будуче. Коліж ми трату яких 15 міліонів нашого народу вважати будемо елементарною катастрофою, а не наслідками наших споконвічних хиб, вислідом нашої фатальної політики, нашого партійного роздробления і марнованя наших сил, тоді коли ці сили треба зосереджувати для спільної праці, щоб забезпечити наше спільне добро, тоді ми й дальше будемо будувати замки на леду, тоді ми й дальше книгу нашого народного битія пишемо пальцем на піску, лопатою на воді. Це треба раз зрозуміти ради цих міліонів нашого народу, засудженого на горе й безталання, якого жаден народ у світі не переживає ради нашої рідної землі призначеної на кольонізацію чужими народами.

Н. М.

"11" ЦИГАРЕТКИ

10¢
Вони ДОБРІ!

ВІДРОДЖЕННЯ
роман ЛЬВА ТОЛСТОЯ, переклав Василь Сімович, з портретом автора і з передмовою перекладчика. Друге, виправлене, з текстовою реставрацією Б. Боднарського зрівняне видання. Три частини в двох томах. Брош. 2,25, в оправі $2.75
Замовлення посилайте разом з грішми на адресу:
"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

Г. Райдер Гегард.

ВИПРАВА ПО АФРИКАНСЬКІ СКАРБИ.

(Продовження).

(22)

Беніта надумує тікати.

Слідуючого ранку Беніта, готуючи сніданок, побачила Джекоба Маєра, що сидів віддалік на камені з похмурим незадоволеним виглядом. Він сидів, оперши підборіддє на руку, і весь час слідкував за нею, ні на хвилинку не зводячи з неї очей. Беніта добре почувала, що він сконцентрував на неї свою силу волі, та що в голові його ворушилася якась нова думка про неї. Ій не раз непокоїла свідомість, що вона була здатна догадуватися думки сеї людини; мимо всеї її зненависти до него, між ними дійсно існував якийсь таємний звязок.

Не треба забувати, що в ночи під час їх першої зустрічи на хребті Леопардового Провалля, Джекоб відразу охрестив її „істотою, здатною на вгадування думок", і Беніта зразу почула, що поміж ними склалася якась чудна, духова близкість. З того часу вона все хотіла як найдалі відсунути його від себе. Але, до сього часу їй не щастило.

В душі її знов заворушився страх і гнів, коли вона нахиляючись над вогнем, почувала на собі чорні, проймаючі її наскрізь очи Жида.

В голові її раптом виникла несподівана думка: вона рішила намовити свого батька не...

Певна річ, що се було би дуже гайно виїхати з нею в фортецю. Але небезпечно. Про Матабелів не було нічого чути, але вони могли появитись десь недалеко; та й вози належали до Маєра так само, як і до її батька. Одначе, вони мали ще до свого розпорядження два коні, які, як говорив молімо, були зовсім здорові і навіть почали поправлятися.

В ту хвилю Маєр підвівся і заговорив до неї.

„Про що ви гадаєте, панно Кліфорд?" спитав він ніжним голосом з чужоземною вимовою.

Вона здрігнулася, але відразу відповіла:

„Я гадаю про зелене вітте, та про козяче мясо, що ось починає пригорати. Вам ще-не надокучило козяче мясо, пане Маєр?" — додала вона.

Але він не відказав нічого на то запитанне.

„Гм! Я дійсно про се думаю. Ви такі милі, що вам не варт було-б говорити неправду навіть в дрібницях. Вітте зовсім не зелене, бо я зрізав його з сухого дерева, а печеня ані тріщки не пригріла; та й ви таки гадаєте і ні про те, і ні про отсе. Ви гадаєте за мене, так само, як я думаю за вас; але сим разом, я не знаю, які були ваші думки і через те прохаю мені сказати".

„Ій-богу, пане Маєр" — відповіла вона, червонівчи, — мої думки становлять мою особисту власність".

„Справді? Ви так гадаєте? Ну, а що до мене, то я гадаю не так і вважаю, що завдяки особливій здібности, якою нагородила природа кождого з нас, ваші думки становлять мою власність, а мої вашу".

„Я зовсім не потрібую таких здібностей" — відказала вона; але мимо всего свого бажання, вона не могла брехати і заперечити, що між ними дійсно істнує сей страшний таємний звязок.

„Я дуже жалую, бо я дуже шаную сю здібність; вона мені дуже дорога, дорожча, ніж усе золото, яке ми могли-б знайти, бо вона наближає мене до вас, панно Кліфорд".

Вона хутко обернулася і хотіла йти, але він затримав її рукою руки і говорив далі:

„Ні! не гнівайтесь і не бійтеся, що я надокучати-му вам ніжними фразами. Ні не роблю-ж ту сього аж доти — а я таки певен, що такий час настане — поки ви не схочете вислухати мене. Але я хочу показати вам на одну обставину, панно Кліфорд. Хіба вас не дивує, що між вашим та моїм розумом істнує такий чудний звязок, і хіба ви не думаєте, що се повинно доповадити до якоїсь мети? Чоловіки і жінки, навіть коли їх коханне вірне, ані в одному випадку на міліон не розуміють одне одного; їх очи силкуються зустрітись, їх руки і уста єднаються, але вони таки лишаються чужі мекли собою, часом з зовсім протилежною вдачою. Тут не може бути єднання душ. Але коли вони наповняють одне одного, коли вони обоє зроблені з одної скелі — е! скільки поперед них відкривається й щастя і сили"!

„Дуже може бути, пане Маєре, але кажучи по щирости, се питанне мене зовсім не цікавить".

„Ще не цікавить? Але я певен, що прийде десь, коли воно вас почне цікавити. До речи, я вибачаю перепросити вас. Учора я розкричався у вашій присутности, але ви не повинні мене не дуже судити, бо я був зморений, та й таки той старий дурень розсердив мене своїм балакання мем про духів, в істнування котрих я зовсім не вірю".

„Оттак? В такому разі чого-ж ви розсердились- Адже ви мої гли-б висловити свое презирство до усіх сих духів, але не робити так, як ви зробили".

„Слово чести, — я не знаю, через що кожен боїться, щоб його не примушено визнати те, в що він не вірить. Са фортеца з останками старовини вплинває на мої нерви, панно Кліфорд, так само, як і на ваші. Подумайте лишень про все, що звязано з сим місцем: згадайте злочинства, які тут роблено на протязі багатьох віків і всі страждання, які витерплено тут. В сій печері, або коло неї, певно приносили в жертву людей; на тім місці на скелі, де лишився випаленій круг, вони напевне розкладали свої огнища. А потім сі Португальці, що вмирали з голоду, вмирали по вільною голодовою смертю на очах кількох тисячів дикунів, що пильнували їх з усіх боків. Що-ж тут дивного, коли нерви розстроюються, особливо, коли не можеш знайти того, чого шукаєш, того величезного скарбу" — на сих словах на обличчі Маєра виявився глибокий захват — „який належатиме вам і мені зробить нас могутніми і щасливими!"

„Але який тим часом зробив з мене куховарку і наків мені багато рижного лиха", — відказала Беніта весела, що чує ходу свого батька. „Не балакайте більше про скарб, пане Маєр, бо ми посваримось. Ми досить маємо роботи з пошукуванням його. Дайте мені будь ласка полумисок! Печеня вже готова".

Та все таки Беніта не могла відогнати думки про скарб, бо по обіді знову почалися пошуки, коли вже кінця і краю, які не давали ніяких наслідків.

Знову дійшли до печери, і в долівці знайдено порожні місця, порапись з котрими взялися мущини. По довгій праці, що тяглася багато днів, їм пощастило нарешті забратися у три льохи, які, як виявилося, були теж могилами як і перший, тільки менші, що лежали в них, були певно поховані ще за часів перед Різдвом Христовим. Вони лежали боком, з кістками, обпаленими цементом, з золотими пальцями, з золотими ручками в руках; їх черепи спочивали на деревяних позолочених подушках, яких вживали Египтяни; на руках і ногах були золоті обручки, кругом лежали шматки золота, що випали з кишень, які колись висіли на поясі; тут стояли глиняні поливані глеки, в які клалося приноси, а иноді й золотий пісок, який мав після їх вірування заплатити видатки на виправу померлого на той світ.

Усі сі річи й самі мали не малу цінну. Наприклад, з одної тільки могили вони дістали сто тридцять унцій золота, не кажучи вже про велику наукову вагу, яку мали такі археольогічні розкопи. Але се таки було не те, чого вони шукали. Їм треба було золота Мономотапи, яке Португальці принесли зі собою і закопали в своєму останньому притулку.

Беніта зовсім перестала цікавитись сею справою і вона навіть не хотіла бути при тім, як вони добралися до третього кістяка, хоч він і був кістяком велитня, який, беручи на увагу велицезну сскількість золота, похований в його могилі, був, певно, за свого життя дуже великою особою.

Її хотілося вже не бачити ні людських масляків, ні старинних коралів та перстенів.

Вона тільки хотіла покинути як найшвидше Бамбатсі з його чудернацькою фортецю, з його таємною печерою та конусом, з його мерцями та Джекобом Маєром.

Беніта стояла на краєчку стіни, що оточувала її вязницю, і з сумом дивилася на широкий, без краю простір, що розстелявся від горба. Вона вибралась по тім по сходах на вершочок величезного гранітного конуса і сіла на вершку, який мав вигляд чашки, і з якого Джекоб Маєр клікав її до себе, пропонуючи поділяти з ним його трон. Се було досить паморочливе місце, бо конус був нахилений вперед; а вершочок його, що виходив поза нерівні береги скелі, висів над самою річкою Замбезі, над проваллям чотириста стіп завглибшки. З початку сі височінь трохи забивала їй памороки. Перед очима її був туман, поза скірою пробігли неприємні дріжаки, і вона рада була, що могла сісти. Але потрохи вона почувала своїми нервами і почала розглядати простелений перед нею чудовий краєвид з річкою, берегами болотами та горбами.

Вона прийшла сюди, щоб роздивитися, чи можна будоб тікати вниз рікою човнами, або суднами, яких вживали Макаланги, щоб ловити рибу або перевозитись на другий бік. Здається, се було неможливе, бо ріка, досить спокійна коло Бамбатсі, перемінялася трохи нижче в дикий, бурливий потік, страшенно довгий і обрямований крутими скелями, вкритими лісом, через котрі човна все одно не можна булоб перенести.

Хоч вона вже й чула про се від Моліма, але знаючи його боязку вдачу, вона рішила переконатися сама, чи правду він каже. З сього випливало ось що: як що вони хотіли їхати, то се можна було зробити тільки на конях.

Зійшовши з конуса, Беніта пішла шукати свого батька, якому вона досі нічого не казала про свої наміри. Хвилина була якраз придатна, бо вона знала, що він тепер сам. Та щасте Маєр пішов сього дня в низ, щоб спробувати переконати Макалангів дати йому десятеро або дванадцятеро людий допомогти йому копати. Хоча Молімо раз вже й відмовив йому на таке саме прохання, але Маєр був не з тих, що так легко відступають від своїх намірів; він сподівась, що, як що він побачить Тамаса або других ватажків Макалангів, то йому пощастить за помічю хабара та погроз або инчих?яких засобів, примусити їх забути усі забобони і йому пощастить добути від них допомогу. Але і сим разом він нічого не добув. Вони заявили йому, що їм заборонено входити в святе місце і що непослушних чекала смерть; їх нарід був би знищений до решти, до коріння.

Кліфорд, на здоровлю котрого починала добре таки відбиватись утома, скористав з неприсутности Джекоба, щоб поспати в курені, який вони злади собі у затінку під бабобом. В тій хвилині, коли Беніта підходила до куріння, він вийшов звідти, позіхаючи, і спитав її, де вона була. Беніта розповіла.

„Неприємне місце", — промовив він. „Я й разу не зважився вилізти на нього. Чого ти ждеш туди ходила, голубко?"

(Дальше буде).

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЕ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА.— СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІНИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ГРАНД СТРІТ, ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ

ГАЙМАРКИ
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА, видання ілюстроване артистом А. Г. Сластьоною, велика настільна книга (13x17 цалів), в карт. оправі 3,50, в полот. оправі 5.00, в люкс. оправі $6.00
Замовлення висилайте враз з грішми на адресу:
"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

БАЛТІЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА ЛІНІЯ
9 BROADWAY, NEW YORK, N.Y.
ДО ГАМБУРГА
КАЮТА І ДИЯМИ.
КАБІНИ ТРЕТОЇ КЛЯСИ
3 2, 4, 6 і 8 ЛІЖАМИ.
Третою клясою з Ню Йорку, Бостону або Філядельфії просто до Гамбурґа $102.50; до Данцігу $106.50; до Любави $107.00 і $5 поголовне. — Ми заплатимо за тікет з Бостону або Філядельфії до Ню Йорку.
S. S. LATVIA ..... AUG. 23
S. S. LITUANIA ..... SEPT. 6
Голосіться до місцевих агентів.

ПАШПОРТИ, шифкарти, справи старокраєві найкоротше, найтаньше полагоджує Канцелярія Нотаріальна.
T. J. HRYCEY CO.,
329 S. 4th St.,
PHILADELPHIA, PA.

НЮ ЙОРК, ГОРА МІСТА.
Отсим повідомляється усіх Українців, котрі мешкають поблизько 72-ої улиці, що дня 22. серпня відбудуться збори в Укр. Нар. Домі під ч. 318 1ст 72-га ул. в справі шкільній і в справі Укр. Дому. Ні сі збори повинні пропустити всі, котрі посилають або будуть посилати діти до української школи, як також всі Українці, інтересуючи Укр. Нар. Домом. — КОМІТЕТ. 92-93

BOSAK'S HORKE VINO
Nature's Tonic
Відбудовує систем для слабовитого здоровля і енергії.
Всі покупці сподають його.
На жадання безплатна брошура
BOSAK MANUFACTURING CO.
Scranton, Pa.

25% ОПУСТУ!!!
СЛІВЦЕ ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ

Хто більше читає той більше знає.

Се вже неоспоримий факт, що народи, які сьогодня стоять вище культурно, завдячують се просвіті, — і читанню книжок. Вони не жалїли грош на піддержанне своєї літератури, не жалїли часу на читанне книжок, не дивились обчо на просвітні потреби. Не дивно отже, що й піднеслись вище від инших народів.

Нам треба памятати се, що й вони колись стояли низше, тому перед нами так само отворена дорога до більшого поступу як у них. До сього не запізно. Означе сього ми потребуємо зараз, а не колись. На світі красше стане, если народи будуть менше більше однаково стояти культурно і просвітно, бо тоді один буде мусїв другого рівно трактувать. Читайте отже книжки і то читайте найбільше, а будучність перед Вами.

ДЕ СВІДОМІСТЬ, ПРОСВІТА, ПОСТОЯННІСТЬ — ТАМ СИЛА!

Книгарня „Свобода" (Українського Народного Союза) зробила богато для просвіти українського народа, від часу свого основання. Нехайже і на дальше Українці попирають її і замовляють книжки від сего найбільшого видавництва української літератури в Америці і взагалі в Канаді.

НАЙНОВІШІ КНИЖКИ ЗІ СТАРОГО КРАЮ:

Байки Івана А. Крилова в переспівах і наслідуваннях Богдана Лепкого, з портретом автора, передмовою Б. Л. й ілюстраціями 20
Байки Леоніда Глібова, з портретом автора, передмовою Б. Л. й ілюстраціями 20
Біблія, святе письмо старого і нового завіту мовою руську-українською, переклад П. О. Куліша, І. С. Левицького і д-ра І. Пулюя, в полот. оправі 3.00
Борці за правду, історичне оповіданя А. Кащенка, видання 4-те ..... п 45
Відродженне, роман в 3-ох частях, гр. Льва Н. Толстоя (переклав В. Сімовин) 2.25
Граматика української мови для самонавчання та в допомогу шкільній науці. Друге видане з одмінами й додатками. Написав др. Василь Сімович. Брош. 3.25, в полот. оправі 3.75
Голем, оповіданне, Г. Майрінка (переклав В. Левицький). Брошур. 1.25, в оправі 150
Залісє, повість Осипа Маковея, друге справлене виданне, брош. 1.00, опр. 1.25
Захар Беркут, образ громадського життя Карпатської Руси в XIII. віці, повість Івана Франка, брош. 1.25, опр. 1.50
Земля, повість Ольги Кобилянської, брош. 1.75, опр..... 2.00
З вершин і низин, збірник поетичних творів Івана Франка. В додатку „Зівяле листє" й „Великі роковини". У біографічнім нарисі Івана Франка (нап. Василь Щурат-Василь) є 14 ілюстрацій. Брош. 2.75. в полот. оправі 3.40
З Дніпра на Дунай, оповіданя для нашта з часів скасуваня Запорожської Січі, А. Кащенка, виданя 3-те.. 40
З журбою радість обнялась, збірка віршів, О. Олеся 1.50
Історія боротьби віри з наукою Дж. Дрепера (переклав з англійського М. Павлик) 1.50
Історія Греції та Риму для школи й самонауки, з 46 малюнками й 3 картами, написав М. О. Ковалевський .. 65
Історія української громади в Раштаті, нап. Омеляна Терлецький, з ілюстраціями 1.75
Казки братів Грімм'в, з передмін словом, портретом автора і малюнками в тексті 2.00
Казки братів Грімм в чотирох томах з 180 малюнками, томи 1, 2 і 3 по 60 малюнками, том І. 60
Казки Вільгельма Гауффа, з 86-ма малюнками, частина перша (шість казок) 60
Кайдашева сім'я, повість Івана Нечуя Левицького, з портретом автора і з передмовою Василя Верниволі, брош. 1.25, опр. 150
Книжка про Німеччину. Німецький край, німецька праця, німецька культура. З причинками звісних осіб німецького життя і з багатьома ілюстраціями. В карт. оправі 1.00
Кобзар Тараса Шевченка, з портретом автора, сторін XVI+707, брош. 1.50, в полот. оправі 2.25
Козацька пісня, оповіданя з козацької старовини, Андрія Чайковського, друге видання 40
Коротка історія Козаччини, нап. проф. Володимир Антонович, із передмін словом про життє та діяльність Антоновича, із портретом автора, образами гетьманів, картою України і увагами д-ра Мирона Кордуби, друге виданне 65
Коротка історія України (з богатьома малюнками і мапами) Івана Крипякевича, опр. 50
Лис Микита. З німецького перекл. Ів. Франко 50
Літературні характеристики українських письменників, І. Іван Франко (поезія), нап. Антін Крушельницький, опр. 1.25

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖОК. — Кожний замовничий книжок повинен виписати виразно всі титули книжок, які йому подобаються і обчислити загальну належність за книжки. Гроші належить посилати через почтовий або експресовий мані-ордер. Адреса замовничого мусить бути виразно як найдокладнійше. Мешканці по малих місцевостях повинні при замовленню книжок посилати 10 центів на реджестр. За недоручені книжки коли замовничий не прислав на реджестр 10 центів, книгарня не відповідає. — Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить посилати наперед.

Кождий, хто замовить найменьше на 5 дол., дістане з поданих цін четвертину (25%) опусту.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ХОТЯТЬ ЗАНЯТИСЬ РОЗПРОДАЖИЮ КНИЖОК, ДАЄМО ЗНАЧНИЙШИЙ ОПУСТ.

Гроші належить посилати на почтовий або експресовий мані-ордер на ім'я, яке подано у поданій адресі:

„SVOBODA"
83 Grand Street Jersey City, N. J.

В ОБОРОНІ РІДНОГО СЕЛА.
(Спомини з українсько-польської війни).

В чорних хвилях зневіри в красну будучність України шукаю розради та скріпленя духа в споминах з війни за волю. І як лише пригадаю собі, скільки то крови пролили наші безіменні герої за незалежність України — проти від меме. Бо чиж та пролита кров може піти на марне? Чиж народ, що мав стільки героїв, Хай вороги лютує, а наш нарід житиме і то красним волним життем.

На доказ свого хочу отсе яка хоч в приближенню зможе представити посвяту для Ідеї зі сторони красних синів України.

Було се при кінци мая 1919. Знесилена семимісячними боями Українська Галицька Армія відступала перед переваго галерійських банд. Тяжкий був сей відворот! Тому що в нас не було достаточного числа резерв, ворог проломив наш фронт під Львовом та йшов в напрямі на полудневий схід. Частинам, що боронили лінії Перемишль — Тустка грозила поважна небезпека. Проте вони мусіли спастись скорим відворотом, щоби не бути відтятими від прочих частин Армії. Між тими частинами був теж і наш курінь. І так ми машерували без На обличах всіх малювалася тяжка втома. Це цілком зрозуміле. коли зважити, що ми днями і ночами йшли без більших відпочинків, а то й голодні. В часі паніки військові кухні пішли з обозами в інши напрямі, тож приходилось терпіти априпасами від Бойків вівсяним хлібом та кусїлем. Додати до сього тяжкий душевний біль побіжденого жовніра — можна мати образ тодішнього стрільця. З голоду кинулась червівка. Більшість стрільців була боса, а декотрим вже текла кров з пят.

Однак ми йшли. Вже много з нас осталося по підгірських селах і лише сильнійші волочили за собо ноги. В такім поході ми прийшли до села Б. Скоро лише розложився курінь до короткого відпочинку, як прийшов наказ що за всяку ціну мусимо перейти ще 5-ть годинні по пол. міст на Дністрі. бо кілька мінут по пятій сей міст має бути знищений. Була 3 по пол. а до моста було ще 20 кільометрів. Тож не було часу на спочинок, а треба було сейчас машерувати. Тому сотенні команданти дали наказ до походу. В тім часі зголосився стрілець П., який походив з того самого села. що він не може дальше йти. Сотник оглянув його. Він був дійсно в такім положенню, що не мав ніяких сил. Його нога напухли. а з пят йшла кров. Сотник велів йому проте зложити крісa й набої та остатися в селі. Та не такий був наш стрілець, щоби розстатися з крісом! Він заявив, що останеться з крісом боронити свойого села або піде дальше з сотнею. Помуж і так не буде пощади від Ляхів, тож краще йому згинути воякою смертию. Розуміється, що сотник вволив його просьбі, бо стрілець П. був знаний як хоробрий жовнір.

Так отже курінь пішов до моста. а стр. П. остався боронити рідного села. І боронивже він його як слід, як ми пізнійше довідалися! Він занявстановище під церквою, що стоїть на високім горбі, який є домінуючим пунктом на найблизшу околицю. Звідтам є знаменитий прицїл на гостинець, що проходить глубоко яругою. Наш стрілець замаскувався добре за каміннимстовпом у вотіт церкви й ждав спокійно на ворога. Не довго прийшлося йому ждати. Незабаром появилась на гостинци ворожа стежа. Він не стрілявна неї бо вимогу було сто набоїв, тож хотів їх всіх зужити на ворога. Стежа пішла по хатах, бо була певна, що не має ніякої небезпеки. Вслід за стежою появилась машеруюча сотня. Ляхи йшли бадьорим кроком, а стр. П. ждав. Він ждав до сеї пори, аж вони прийшли на добрий прицїл кріса, а тоді почав свою роботу. Спокійно він прицілявся до високого сержанта, що був в першім ряді машеруючої колюмни, і вистрілив. Вистріл був влучний, куля пробила сержантову голову. Він провалився без найменшого зойку на землю. Таких смертельних вистрілів мав стр. ще чотири. Се вивело Ляхів з рівноваги і вони пішли на втікача. Однак по кількох заходах їхні старшини привели до якого такого порядку і на церкву посипався огонь. Та крісові кулі не могла досягнути нашого оборонця за товстим каміннимстовпом. Проте Ляхи мусіли йти наступом на церкву. Наш отже оборонець дальше частував Ляхів горячими „галушками". Ще шістьох Ляхів пішло гнати землю, а вісьмох було поважно ранених. За сто набоїв стрільця П., минулося і він замовк. Се підбадорило лящького поручника, який хотїв стати таним копитом героем перед своїми підвладними. Він, пустився бігом до відважного „Кабанагайдамаки", щоб дістати його живцем в свої руки. Та сталося інакше. Почуте близької смерти привело стр. П. до нівоображіля. Він почув в собі ще на стілько сили, що підбіг своїми зболілими ногами до поручника, заким той міг боронитися, та прошив його багнетом. Та сього йому було за мало. Стративши притомність, він вклякнув на груди мертвого Ляха та впялився зубами в його вухо. В такім положенню прокололо його на раз пять лящьких багнетів.

Такою смертию згинув один з красних синів України. Такою смертию згинуло чимало безіменних наших героїв І справді коли кати нашого народа хоронять з великими церемоніями своїх безіменних „Томів", то по могилах наших героїв топчуть стопи наїздників Ляхів. Та їхні могили є свідоктвом для нашого народа правити самим собою. Ті, що спочивають в тих могилах, є в серцях їхніх братів і батьків. І мабуть недалекий той час коли їхні брати освятять їх могили ворожою кровию.

В Ню Йорку дня 10. серпня 1922.

О. Б.

ЯК ЗЕМЛЯ ОБЕРТАЄТЬСЯ КРУГОМ СОНЦЯ.

В небесним просторі далеко од нас сяють зорі. Нам здається, ніби сонце переходить по черзі від одної купки зір до другої — усе в один бік; як пройде рік, то сонце підходить до того місця, з котрого рушило. Здається, що воно зробило цілий круг на небі. Можна думати, що сонце обертається кругом землі за рік. Так колись і думали. Але нарешті дізналісь, що справді обертається не сонце, а земля: за рік вона робить величезний круг кругом сонця. Обертання сонця — омана; земля-ж справдіді обертається: вона посувається наперед і здається, що сонце одступає. Що земля обертається кругом сонця, а не навпаки, це можна виразно доказати, але ми тільки зауважимо ще ось що: инші небесні кулі, таки, як і земля, всі обертаються кругом сонця, і було-б дивно, якби одна тільки земля зоставалась на одним місці.

Виходить, що земля має разом подвійний рух: вона обертається на своїй осі за добу і виходить кругом сонця за рік, себто — доки раз обернеться кругом сонця, встигне зробити 365 оборотів кругом себе. Та довжелезна крива смуга, якою земля уходить кругом сонця, та путь землі зветься орбітою — землі. Орбіта не зовсім кругл, вона — елїпс, довгастий круг, хоча од справжнього круга одрізняється мало. Опріч того, сонце міститься не зовсім посередині цього елїпса орбіти: воно ближче до одного боку длинке, ніж до другого.

Од нас до сонця 140 мілїонів кільометрів, діяметр, себто смуга, що переділяє орбіту впоперек, значить, буде вдвоє довший 280 мілї. кільометрів, а вся орбіта більш, як утрое довша од діяметра — 880 мілї. кільометрів. Величезні числа, й важко їх зрозуміти! Але ви зараз зрозумієте, що тіда. Земля пробігає цю здовгу путь за 365 днів; значить, щобу вона проходить в 365 разів менш; за годину в 24 рази менш, ніж за добу; за хвилину в 60 разів менш, ніж за годину; за секунду земля пробігає більш, як 27½ кільометрів, а за хвилину мало не 2000 кільометрів. Це не в одну тисячу разів більш, ніж найшвидчий потяг (поїзд)!

Як би нам можна було бачити свій рух збоку, то перед нами було-б щось надзвичайне. Здалека земля здавалась би просто манісенькою зірочкою, що пересовується поміж иншими зорями, але щораз вона-б збільшувалась, зробилася-б такою завбільшки, як місяць, потім страшенно швидко сповнила-б собою все небо і з невимовною прудкостю пробігла-б поуз нас, не давши й роздивитись гаразд на свої моря та землі; все це зятим, щоб зник, зникло змешкуючі-чудесь, поринуло у глибинь небесного простору.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ІЗ СЕЛЯНСЬКИХ ТРАГЕДІЙ.

В с. Терлоколо Старого Самбора жили в сусідській незгоді селяне Петрівський, Дмитрак і Стоянович. Одного дня вийт баїжочи помирити їх, закликав усіх трох до канцелярії, але непримирімі сусіди почали в канцелярії бійку, підчас якої Стоянович витягнув багнет і замордував Пйотровского.

НЕОБЕРЕЖНІСТЬ.

В селі Дарахівка прийшов молодий парубок Борацький в гості до дівчини Зофії Павлицької і показав їй свій револьвер. Захвалюючи свою зброю, він мимоволі вистрілив і забив дівчину на місци, після чого скрився невідомо де.

ПРО СОТНИКА НЕСТЕРЕНКА.

КАТЕРИНОСЛАВ, 8. серпня. В другій половині липня в пресі з'явились повідомленя про боротьбу повстанця сотника Нестеренка, який в минулому році був оточенний большевиками і якому посчастило вирватись з большевицького мертвого кільця.

Сотник Нестеренко охоплює нині 6 повітів і керує 14 добре зорганізованими повстанчими відділами.

5-го жовтня 1921 року, під час мирових переговорів Нестеренка з большевиками, сотник Нестеренко поставив большевикам такі вимоги:

1) Не відбирати зброї ні у повстанців, ні у населення.

2) Не переводити мобілізації на протязі року.

3) Відновити зруйновані господарства козаків і старшин.

На другу і третю точку большевики дали свою згоду, але з першою точкою вони не погодились й „дипльоматичні" переговори були перервані.

В районі операцій Нестеренка, який свій район називає Повстанською Округою і який всі накази підписує: „Командуючий Н-ською Повстанською Округою, сотник У. Н. Р. Нестеренко", панує цілковитий лад і спокій.

Всі комісари та чекісти з сього району повтікали.

„Ми їм," — кажуть повстанці, — нічого й не робили.

Де-кільки з них тільки зникли невідомо куди. Решта сама розбіглась. Раніше, коли комісарів відбивали, то це викликало репресії проти місцевого населення. Тепер ми їх не вбиваємо, — вони аникають невідомо куди".

В повстанських віддлах Нестеренка заведено сувору дисципліну.

З бандитами та з бандитськими вчинками борються в самий рішучий спосіб, розстрілюють їх на місці.

Харчі і зброю повстанці або відбирають у большевиків, або отримують у селян.

Обмундірування й все потрібне для старшин та козаків акуратно отримують від европейського населення.

Кожде село, в районі операцій Нестеренка, має його охоронну грамоту, яка забезпечує мешканцям сього села цілковиту недоторканність.

Антісімітізму нема. Еврейське населення активно допомагає повстанцям і антисемітські виступи в районі Нестеренка неможливі.

Вся повстанська округа сотника Нестеренка надзвичайно гарно зорганізована й кождую хвилину готова до бою.

Відділи, переважно кінноти, мають вистарчаючу скількість рушниць, богат кулеметів і великі запаси набоїв.

У відділах переводиться систематична муштра.

Зроблено кілька випусків підстаршин.

У відділи Нестеренка прибуває щодня від 20 до 30-ти уздоровіючих червоноармійців.

Не так давно 45-тий большевицький полк, вирізавши всіх комуністів та командний склад, весь перейшов на бік Нестеренка.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1923.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бізнес, а зможе звістити йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати свое оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20.000 примірників. Ціла сторона 47 кв. цалїв, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладинці по $35.00; місце на послідній сторонї окладинки $50. Хто хотїв би своє оголошенно поместити також і фотографію, чи то свою чи свого бізнесу, мусить прислати з нею готову до друку клїшу; коли ні, то поносить кошт виготовленя такої кліщі з фотографії то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовленя з фотографії друкарської кліщі.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошенія належить посилати рівночасно. Оголошенія на кредит безусловно не будуть друкуватися.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі, театральні і т. п., котрі хотїлиб аби їх фотографії були поміщені в календари на 1923 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдалше по день 15. серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або мані-ордер виписаний на ім'я „Свободи", на суму $8.00. Сі гроші уможеться на покритє кошитів виготовленя з фотографій друкарської кліщі. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

NORTHAMPTON, PA.
Заходом Сестрицтва св. Ольги і членів хору при церкві св. Івана Хрест. відограється представленне
„ВИХОВАНЕЦЬ"
В НЕДІЛЮ, 27. СЕРПНЯ С. Р.
о 7. год. вечером в німецькій гали,
Проситься всіх Українців з Нортгемптон і околиці до численної участи. Чистий дохід з сего представленя іде на голодуючих на Україні. 93-95 КОМІТЕТ.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ФАРМИ!

ОПОВІЩЕННЄ.

Отсим подається до загального відома Українців в Америці, що дня 25-го серпня 1922 відбудеться публічний продаж реальности General Stamping & Mfg. Works, Inc. під числом 2223 до 2229 W. Chicago Ave., о годині 2-ій пополудни. 93-95

УВАГА: До купна вище зазначеної реальности допущені будуть тільки Українці. — КОМІТЕТ.

НА ПРОДАЖ ДВА ДОМИ. І вісім кімнат з другій десять. Продаю задля виїзду до краю, стайня на 6 коров, колї, великий курник, добре для України місце. Поляка задля того, що є таких много, котрі люблять держати корови, кури, гуси, качки, а се місце є на то, бо всіх повно. Ціна за дім ві сім кімнат 2.700, другий новий дім зесять кімнат 4.800, половина готівкою; до того 1 корова, сно, 60 курий, 8 качок. Інтересовані можуть прийти поодинцем, близько фабрик, школи і церкви. Голоситись до властителя: Стефан Зволінський, 68 Lenington Street, Rahway, N. J. 92-94

ФАРМА мусить бути спродана в короткости. 100 акрів доброї землї, 6 бидлят, 4 коні, 2 свині, 2 вози, 2 плуги, 2 мілї від міста і 2 мілї від школи. Ціна $2.400, ціна $1400. Голоситись до: Павло Кутинський, 263 Avenue B, bet. 15 & 16 St., 3th floor, New York City. 91-95

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.
Фарма 140 акрів, великий сад, дім з 10 кімнат і другі забудованя, близько цементової дороги, 2 мілї до міста, 9 горшків, 3 коні, 300 курий, всі посіви і все нова машинерія. Ціна $4.000, готівкою $1.500. 89-94

Фарма 62 акрів, сад, лїс, дім з 9 кімнат і другі забудованя, 2 корови, 2 коні, 300 курий, всі посіви і машинерія. Ціна $2.500, готівкою $1.000.
PISARKO & POKUTNY,
429 E. 8th Street, New York City

ВЕСЕЛА БАНДУРА
Повний збірник веселих і жартівливих пісень і приспівів до музичних інструментів і танців.
ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.
Замовленя посилати до:
„SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ДЯКОЧУЧИТЕЛЬ іспитований, а до того молодий і охочий до праці, гляне посади від 1. вересня. Кождий з парохій потребуючих, прошу писати до: **Diakouczytel, c/o Svoboda, 83 Grand St., Jersey City, N. J.** 93-94

Повідаю в даве важний фамільній справі **МИХАЙЛА ЮРКЕВИЧА**, родом з Теребовлї, Гал. Хтобн про него зна або він сам, хай зголоситься на адресу: **Michael Yurkewicz, 556—9th Ave., New York City (1st floor).** 92-97

НА ПРОДАЖ шевський бізнес в дуже добрій місцевости, місце виробленне великий нітор і помешканя, рент $25.00. Голоситись на адресу: **Joseph Galick, 7 John St., Carteret, N. J. (Box 226).** 93-95

НА ПРОДАЖ грошерня і бучерня, добрий бізнес, між Українцями, оборот тижневий $700.00. Продаєсь з причини слабости. Голоситись під ч. 342 **St. Marks Ave,** або до: **„Svoboda", 83 Grand St., Jersey City, N. J.** 91-94

На продаж САЛЮН, по причині виїзду до старого краю. Інтерес в дуже добрім місци і виробленій від року 1895. Ціна дуже низька. Голоситися: J. MATOWSKY, 320½ — 6th Street, Jersey City, N. J. 90-95

НА ПРОДАЖ добрий содової води, з машинами до роблення содової води і двох трьох до розложення. Інтерес виробленій і в добрім місци. Продаєсь з причини слабости. Голоситися до: **Fabryka, ul. do Svoboda, 83 Grand St., Jersey City, N. J.** 92-94

ПОТРІБНО мужин до роботи на дожи Пенсильвановської залізниці. Нема стрійку. Голоситися на **Pier K, Penna R. R., do Mr. Berg,** кождого дня о годині 7. рано. 91-93

НОВІСТЬ! НОВІСТЬ! НОВІСТЬ!

Першорядної якости **ПЕРА ФОНТАНОВІ „Waterman's Ideal Fountain Pen"** можете купити в Книгарни **„Свобода"**. Перо гарантоване 14-карятове золото. При наповнюванню чорнилом не потрібно уживати жадної помпки, бо вистарчить підняти ніхтем клямку уміщену в боку, занурити перо в чорнил, спустити поволи клямку на долину, а воно само наповниться.

Ціна того пера з пересилкою $2.75.

Пишіть на адресу:
„SVOBODA",
83 Grand Street. Jersey City, N. J.

ДОК. МЕД. МУСІЙ КАДЕЦЬ
80 ST. MARKS PL. (8th St.)
коло Другої Евені
NEW YORK
Буде приймати щоденно від 11—1 попол. й 6—8 вечер. У неділї і свята 9—1 попол.
Телефон: Dry Dock 3637.

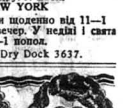

ПЕРЕД УЖИТТЄМ ПО УЖИТТІ
КРАСА СЕ БОГАТСТВО
Памятайте Панни і Мужатки. Даром порадимо як зробити з лиця волосся, прищі, угрі, веснянки, зморщки, як дістати густе волосся і округлі груди. Голоситься особисто. Було отворене від 10. рано до 8. вечером.
Порада і вказівки удїляю цілком безплатно.
D. SPARROW,
Pir 11-тої улиці, Dept. (B. 1)
180 Avenue C, New York City

СПЕЦІЯЛІСТ
НЕДУГ МУЖИН І ЖЕНЩИН
СПЕЦІЯЛІСТА ХРОНІЧНИХ НЕДУГ, КРОВИ, ШКІРИ, НЕРВІВ, ЖОЛУДКА І НИРОК.
Порада даром.
DR. ZINS
110 E. 16 ST., NEW YORK
Межи 4th Ave. a Irving Place.
Години від 9. рано до 8. вечер.
В неділї від 9. рано до 4. попол.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР
С. М. КАУФМАН, М. Д.
СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ І ВНУТРІШНІХ НЕДУГ І АКУШЕР.
Години приняття: від 9. рано до 9. вечер, в неділї до 4. пополудни.
111 E. 7th St., NEW YORK, N. Y.

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
спеціяліст зі старого краю. Лічить недуги мужин і женщин, як внутрішні так і зовнішні. Переводить всякі операції. Дає недужим безплатну пораду.
DR. B. HOHENBERG
304—2nd AVENUE,
межи 17-ою а 18-ою улицею
NEW YORK, N. Y.
Години офісові щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.
Телефон 1882 Stuyvesant

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗИКА
Українські Погребники

Без різниці в котрій стороні Шікаго або околиці замешкуєте, телефонуйте до МУЗИКИ і вас одвідають гроші.
2231 W. CHICAGO AVE.
Tel. Seeley 4252 і West 6557